

Prognóza ekonomickej migrácie z Bulharska do SR po vstupe BR do EÚ

1. Sociálno-ekonomický rámec, pracovný trh v Bulharsku

Podľa oficiálnych štatistík (Národný štatistický úrad) za 2. štvrťrok tohto roku počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva (vo veku od 15-64 rokov) v Bulharsku dosiahol 3,45 mil. ľudí, čo predstavuje 44,8% obyvateľstva krajiny. Na tento počet pripadá 4,3 mil. ekonomicky neaktívnych ľudí. Z tohto počtu 3,139 mil. obyvateľov pracovalo, z toho v sektore služieb 58%, v priemysle 33,6% a v poľnohospodárstve 8,5%.

Nezamestnaných bolo cca 309 tisíc ľudí, čo je 9% ekonomicky aktívneho obyvateľstva (10% s vysokoškolským vzdelaním, 48,5% so stredoškolským vzdelaním a 41,5% so základným vzdelaním). Miera nezamestnanosti vykazuje stabilnú tendenciu znižovania.

Priemerná mzda v Bulharsku v 2. štvrťroku 2006 predstavovala **345 BGN** (t.j. okolo 6730 SKK), pričom v štátnom sektore to bolo 423 BGN a v súkromnom sektore 309 BGN. Najvyššie príjmy boli vo finančnom sektore (814 BGN), najnižšie v poľnohospodárstve (250 BGN). *Pozn.: Možno však predpokladať, že oficiálne štatistiky neodrážajú úplne verne reálnu situáciu v oblasti príjmov vzhľadom na pomerne rozšírenú prax obchádzať odvodové povinnosti zamestnávateľmi.*

2. Ekonomická emigrácia z Bulharska

a/ Bulharské analýzy hovoria o tom, že **od roku 1989 natrvalo opustilo Bulharsko 715 tisíc občanov, predovšetkým v najproduktívnejšom veku medzi 20 - 35 rokmi, prevažne s vysokoškolským a stredoškolským vzdelaním.** Od roku 2002 priemerne ročne opúšťa BG okolo 50 tisíc ľudí. **V minulom roku to bolo 49 921. Analýzy varujú, že po roku 2006 bude problematické v Bulharsku zabezpečiť čo i len jednoduchú reprodukciu potenciálu pracovnej sily, čo môže ohroziť ekonomický rast krajiny.** Vysoká mortalita a ekonomická emigrácia spôsobili, že od začiatku 90. rokov sa počet obyvateľov Bulharska znížil takmer o 1 mil. ľudí.

Analýzy predpokladajú, že emigrácia bude pokračovať aj v nasledovných rokoch, ale v obmedzenejšom rozsahu. Tento predpoklad vychádza z nasledovných faktorov: „emigračná nasýtenosť“ (prevažná časť mladých ľudí s emigračným potenciálom už žije v zahraničí), zlepšujúca sa ekonomická situácia a vznik nových pracovných miest v BG. **Nevylučuje sa dočasné zvýšenie emigrácie bezprostredne po vstupe BG do EÚ** (najdramatickejšie prognózy hovoria o ďalšej emigračnej vlne po vstupe BG do EÚ okolo 200 tisíc Bulharov, vládne materiály však predpokladajú, že do roku 2010 sa emigrácia ustáli na počte 6-8 tisíc ľudí ročne).

Vláda v nadväznosti na prijatú stratégiu demografického rozvoja na roky 2006-2020 (prijatá vládou koncom júla t.r.) chce prijímať každý rok vykonávacie plány, ktoré by mali dosiahnuť zastavenie demografického spádu. Okrem iného chce postupne do roku 2010 dosiahnuť zastavenie znižovania počtu obyvateľov v dôsledku migrácie do zahraničia. Konkrétne opatrenia však zatiaľ naznačené neboli.

Administratívne opatrenia na obmedzenie voľného pohybu osôb z BG, resp. na zníženie odlivu pracovných síl vláda BG, napriek k alarmujúcemu demografickému vývoju, neprijímal.

b/ Uskutočnený **sociologický prieskum** potenciálnej emigrácie ukazuje, že **okolo 8% obyvateľstva BG vo veku medzi 16-60 rokov uvažuje o presídlení do zahraničia.** Tento plán by chcelo realizovať ešte v tomto roku 25% z nich, v nasledujúcich 3 rokoch 50% z nich. Pre 26% respondentov je to plán pre dlhší časový horizont. Ďalšia približne rovnako početná

skupina uvažuje so zamestnaním alebo štúdiom v zahraničí trvajúcim dlhšie ako jeden rok. V zrovnaní s rokom 1996 sa počet „potenciálnych emigrantov“ znížil z 25% na súčasných okolo 15%.

Medzi najrozšírenejšími cieľovými pracovnými aktivitami sú poľnohospodárstvo a hotelierstvo, resp. služby v turistickom ruchu.

Spomedzi potenciálnych migrantov má 18% vysokoškolské vzdelanie a 56% stredoškolské vzdelanie.

Ako najpreferovanejšie destinácie figurujú najmä Nemecko (23%), USA (19%), Grécko (8%), Španielsko (8%), Veľká Británia (6%), Taliansko (6%), Kanada (5%), Francúzsko (4%).

Samostatne chce emigráciu realizovať 25% žiadajúcich, 22% po línií firiem a organizácií, ktoré majú v BG uzatvorené nejaké dohody, 12% chce využiť zázemie príbuzných a priateľov, 10% chce kandidovať na „zelené karty“, v lotériách a iných schémach, 9% sa spolieha na sprostredkovateľské organizácie.

c/ Kvalifikované údaje o počtoch Bulharov, ktorí sa trvalo usídlili v zahraničí alebo sa sezónne za účelom práce zdržujú v zahraničí nie sú publikované. Odhady hovoria o tom, že najpočetnejšie komunity sú v Nemecku, USA, Grécku, Španielsku, menej v Kanade, Veľkej Británii, Taliansku, Írsku.

c/ Na fóne prebiehajúcej politickej diskusie o obmedzení pracovného trhu pre občanov z budúcich členských krajín BG a RO vo Veľkej Británii (prognózy vlády, že by prítok pracovníkov z BG a RO mohol v prvom roku členstva BG a RO v EÚ dosiahnuť počtu 160 tisíc) bulharské médiá publikovali závery štúdie British Institute for Public Policy Research, ktoré predikujú len tretinový prílev občanov z BG a RO (z toho z BG 15 tisíc). V tejto štúdii sa uvádza, že vo Veľkej Británii v roku 2001 žilo okolo 5,5 tisíca Bulharov, takmer 10 tisíc ich žije v Taliansku a takmer 30 tisíc v Španielsku. Takmer 40 tisíc Bulharov žije v Grécku.

Možno však predpokladať, že spolu so „sezónnymi“ migrantami sú počty Bulharov v uvedených krajinách niekoľkonásobne vyššie.

d/ Isté obavy v členských krajinách EÚ vyvoláva údajné „rozdávanie“ bulharského občianstva občanom z krajín, pre ktoré je perspektíva členstva v EÚ vzdialenejšia, a z toho plynúca „hrozba“, že títo noví držitelia bulharského občianstva doplnia migračnú vlnu z BG. Podľa oficiálnych údajov od roku 2001 získalo bulharské občianstvo okolo 25 tisíc cudzincov (v tabuľke uvedené krajiny s najväčšími počtami osôb, ktoré získali bulharské občianstvo):

	2001	2002	2003	2004	2005	Do 26.7.2006
Macedónsko	169	1360	1685	2281	2425	1540
Moldavsko	157	583	1172	2210	2455	1648
Rusko	465	518	353	301	185	168
Izrael	13	42	91	122	152	84
Ukrajina	75	253	226	218	254	158
Srbsko, Čierna Hora	61	219	285	161	128	136

3. Migračný tok z BG do SR

Podľa bulharského štatistického úradu z Bulharska na Slovensko vycestovalo v roku 2005 3567 bulharských občanov (nárast oproti roku 2004 o 18%), z toho zo služobných dôvodov 2627. V tomto roku možno opäť zaznamenať rastúcu tendenciu, za prvý kvartál tohto roku to bolo 2987, resp. 1533 bulharských občanov.

Slovensko v tomto zmysle značne zaostáva za ostatnými krajinami V-4 (v roku 2005 vycestovalo do ČR 28086 bulharských občanov, do Maďarska 18977, do Poľska 21224).

V roku 2005 prostredníctvom ZÚ Sofia podalo žiadosť o povolenie dlhodobého pobytu za účelom podnikania 18 Bulharov a za účelom zamestnania 14 Bulharov. Od začiatku tohto roku to bolo 5 občanov BG za účelom podnikania a 14 občanov na účelom zamestnania.

Pozn.: Od septembra 2003 česká vláda realizovala v BG pilotný projekt „aktívny výber kvalifikovaných zahraničných pracovníkov“. Podľa informácií ZÚ ČR v Sofii využilo túto možnosť do 150 občanov Bulharska, poväčšine v snahe „uľahčiť“ už existujúci pobyt a zamestnanie v Českej republike.

Závery:

Možno predpokladať, že vstupom BG do EÚ sa záujem Bulharov o umiestnenie na pracovnom trhu na Slovensku dramaticky nezvýši, resp. neohrozí pracovný trh na Slovensku. Migračný tok z Bulharska bude aj naďalej smerovať najmä do „tradičných destinácií“.

Dôvody:

- potenciálni migranti sú vedení snahou o zabezpečenie vyššieho príjmu, získania vyššieho životného štandardu a možnosti vzdelania, záujemci s vyšším vzdelaním profesionálnou realizáciou v prestížnych firmách. Z tohto pohľadu SR nie je, v porovnaní s „tradičnými“ cieľovými krajinami migrácie – USA a „starými“ členskými krajinami EÚ, natoľko atraktívna (relatívne vysoká miera nezamestnanosti v SR, úroveň priemernej mzdy,...). Doterajší „záujem“ Bulharov o prácu v SR, pri relatívne liberálnych podmienkach (bezvízový režim, atď.), tomu nasvedčuje;
- budúci migranti budú mať prioritne snahu využiť existujúce väzby a štruktúry v „tradičných“ cieľových krajinách – príbuzenské a priateľské kontakty, sprostredkovateľské agentúry;
- jazyková vybavenosť – neznalosť slovenčiny, na rozdiel od znalostí „silných jazykov“, bude predstavovať určitú komunikačnú prekážku;
- ekonomická situácia v BG sa postupne zlepšuje, dá sa predpokladať, že táto tendencia bude vstupom krajiny do EÚ ešte výraznejšie podporená. Vzhľadom na nepriaznivú demografickú situáciu vláda bude nútená aktívne podnikať kroky pre zatraktívnenie domáceho trhu práce.

22.8.2006 (MZV)